

Numele vechi al Moldovei (*Moldua*) explicat prin apelativul protogermanic*moldwa

Adrian PORUCIUC*

Key-words: *Moldova, Old Germanic, Gothic, the Hasdeu–Rosetti–Moldovanu line, Taifali, West-Germanic attestations, diachronic phonology, semantics, new interpretation*

Articolul de față se bazează pe materialul intitulat *Din nou despre Moldova*, pe care l-am prezentat la Simpozionul național „Toponimia între istorie, geografie și lingvistică” (Academia Română, Filiala Iași, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, 23 ianuarie 2014). În respectiva comunicare am propus unele adaosuri la argumentele liniei etimologice Hasdeu–Rosetti–Moldovanu¹ privitoare la numele de râu și de provincie *Moldova*. Am considerat că discuția asupra numelui respectiv merită în continuare toată atenția, având în vedere că evoluția lui se leagă de foarte importante faze ale istoriei spațiului est-carpatic din perioada Antichității târzii și a Evului Mediu timpuriu.

1. De la Hasdeu la Rosetti

Momente importante din istoricul explicațiilor etimologice date pentru *Moldova* sunt consemnate în *Istoria limbii române* (ediția definitivă, 1986) a lui Alexandru Rosetti. Faptul că denumirea în discuție l-a preocupat îndelung pe reputatul filolog este indicat atât de paragrafele privitoare la *Moldova* incluse în capitolul *Germanica* din respectiva *Istorie*, cât și de două pagini din anexa aceluiași volum (767–768, sub titlul *Istoria cuvintelor*), unde sunt redată două articole, publicate în 1975, respectiv 1977, în care Rosetti respinge etimologia pentru *Moldova* formulată de Iordan (vezi mai jos) și o reia pe cea propusă de Hasdeu în *Istoria critică a Românilor* (1875).

Având în vedere scepticismul arătat de Rosetti în privința posibilităților de demonstrare a unor origini vechi germanice pentru un număr semnificativ cuvinte românești, includerea opiniilor sale despre germanitatea numelui *Moldova* în capitolul menționat mai sus este oarecum surprinzătoare. Este de remarcat mai întâi

---

*Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România.

¹ Voi încerca o limitare a discuției la linia respectivă (pe care o voi susține cu argumente suplimentare), deoarece o consider a fi o direcție plauzibilă, în comparație cu toate celelalte direcții de abordare etimologică a numelui *Moldova* (precum cele trecute în revistă de Neamțu 1997: 33–38, unde sunt menționate etimologii care, pentru numele respectiv, au presupus origini în traco-dacă, celtică, iranică, slavă etc.).

o desprindere a lui Rosetti de unele opinii radicale exprimate de înaintașul Ovid Densusianu, având în vedere că cel din urmă, în a sa *Histoire de la langue roumaine* (1901), a negat răspicat existența unor vechi germanisme în română². Că o asemenea viziune radicală nu mai poate fi acceptată în condițiile cunoștințelor (lingvistice, istorice și arheologice) acumulate până în prezent am arătat într-un articol anterior³. Cât despre desprinderea la care m-am referit mai sus, ea s-a manifestat concret în adoptarea, de către Rosetti, tocmai a opiniei lui Hasdeu cu privire la originea veche germanică a denumirii *Moldova*. În rândurile de mai jos, voi trece în revistă, în vederea unor observații constructive, principalele puncte ale viziunii lui Rosetti în problema etimologică pusă în discuție aici.

Referirile lui Rosetti la *Moldova* (în sus-menționatul capitol *Germanica*) sunt plasate după o minuțioasă trecere în revistă (Rosetti 1986: 221–224) a părerilor înaintașilor care s-au exprimat pentru sau (mai ales) contra existenței unor vechi germanisme în română. Față de poziția lui Densusianu (sau de cea a liniei radicale Roesler-Schramm)⁴, poziția lui Rosetti este mult mai nuanțată, deoarece, înaintea acelei treceri în revistă, el se referă la posibilitatea ca, în condițiile unei conviețuirii în sud-estul Europei, populațiile romanizate locale să fi împrumutat „termeni de la populațiile germanice din Dacia” (*ibidem*: 220). Scepticismul lui Rosetti se manifestă însă cu privire la faptul că, în opinia sa, „în explicare termenilor românești prin germanică [...], de cele mai multe ori, cercetătorii nu aplică cu rigurozitate metoda strict științifică” (*ibidem*: 222), iar concluzia de ordin general este următoarea (*ibidem*: 223):

Concluzia noastră este [...]: în stadiul actual al cunoștințelor noastre, numai explicație numelui *Moldova* prin gotică este satisfăcătoare; în rest, existența în limba română a unor elemente de vocabular vechi germanice poate fi presupusă numai pentru 3–4 cuvinte, dar nu poate fi probată⁵.

La final de capitol, Rosetti practic reproduce enunțurile sale din cele două articole menționate mai sus (1975, 1977), afirmația cea mai directă fiind: „Numele topic *Moldova* poate fi explicat prin gotică [...]” (*ibidem*: 223). Imediat este prezentată ca inacceptabilă etimologia lui Iordan (*Toponimia românească*,

² „Există totuși un punct în care limba română se îndepărtează cu totul de italiană și retică și care rămâne să fie clarificat. Cum s-a observat adesea, limba română nu conține nici un element germanic vechi, ceea ce îi desemnează un loc aparte în familia limbilor romanice” (Densusianu 1961: 157).

³ În articolul respectiv (Poruciuc 2008: 107–108) presupuneam, printre altele, că poziția lui Densusianu față de problema vechilor germanisme din română trebuie să fi fost marcată și de ostilitatea sa față de Hasdeu și, implicit, față de opiniile acestuia.

⁴ În Poruciuc 2008: 123–124, ca și în Poruciuc 2013: 192–193, am criticat adeziunea pe care o arată Schramm la ideea, acum perimată, a lui Roesler potrivit căreia româna ar fi total lipsită de vechi germanisme, respectiva idee fiind menită a susține teoria care îi prezintă pe toți românii ca urmași ai unor „romanici pastorali” (*Hirtenromanen*) răspândiți dintr-o restrânsă enclavă sud-dunăreană.

⁵ Într-o serie de articole legate tematic, publicate între 1997 și 2013 (vezi mai ales Poruciuc 1999, 2008 și 2013), am demonstrat că termenii românești (apelative și/sau nume proprii) pentru care se poate susține certitudinea sau probabilitatea provenienței din idiomuri vechi germanice sunt în număr de cca 70, dar numărul se poate dovedi în viitor a fi mai mare.

București, 1963, p. 478–479)⁶, care prezintă respectivul nume ca derivat de la *molid* cu sufixul slav *-ova*. Principalele obiecții ale lui Rosetti apar tot la p. 223:

Un cuvânt din vechiul fond [...], combinat cu un sufix de origine slavă constituie o primă dificultate pentru explicația propusă [...]. A doua dificultate este constituită prin presupusa eliziune a lui *i* din *molid*, nejustificată.

Ca o primă observație, finalul *-ova* din *Moldova* nici nu poate fi interpretat ca un sufix slav propriu-zis (adică nu este legat de sufixul slav *-ov*, cel despre care Rosetti face observația că „nu e productiv, în limba română” – *ibidem*: 224), ci reprezintă doar o posibilă slavizare a unei terminații mai vechi, cu siguranță pre-slavă, în general atestată ca *-ua* (vezi alte comentarii în partea a doua a acestui articol). Oricum, respingerea de către Rosetti a etimologiei propuse de Iordan este justificată, apelativul *molid* neavând vreo șansă de a se impune ca bază a denumirii *Moldova*⁷.

În continuare (*ibidem*: 223), Rosetti își declară sprijinul pentru „etimologia germanică, propusă de de B.P. Hasdeu (*Istoria critică a Românilor*, I, București 1875, p. 300)”, baza acelei etimologii fiind atestarea în gotică a apelativului *mulda* (în care caz Rosetti citează dicționarul gotic Feist 1923). Aș spune că o prea mare concentrare asupra respectivului termen gotic a impus unele limitări nedorite liniei argumentative (fonetice și semantice) a lui Rosetti. Vom vedea mai jos că nu ar fi fost necesară o insistență nici pe prioritatea „fonetismului cu *u*” (vizibil într-o atestare precum *Molduvei*, de la începutul secolului al XVII-lea) și nici pe sensul de ‘praf’ al presupusului apelativ-bază.

2. Observații de fond

Poate contraria faptul că, pentru a-și sprijini observația potrivit căreia „terminația *-ova* nu apare în textele vechi” (*ibidem*: 224), Rosetti dă două atestări de la sfârșitul secolului al XVI-lea, anume *Molduvei* (Mănăstirea Moldovița, 1592) și *Moldua* (Săliște, Maramureș, 1593), pentru ca mai jos, pe aceeași pagină, să afirme că „*Moldua*, cu *o* în prima silabă, apare în secolul al XVII-lea în textele de limbă vorbită, sub influența formei din limba oficială”, afirmația fiind însă urmată de o paranteză care menționează: „*Moldovean*, în sec. XV–XVI, G. Mihăilă, DLRV, p. 124–125”. Insistența lui Rosetti asupra „fonetismului cu *u*” (ca fiind reprezentativ pentru cele mai timpurii forme atestate ale numelui în discuție) se explică tocmai prin atenția acordată de el (ca și de Hasdeu) aproape exclusiv termenului gotic *mulda*. Nici sensul de ‘praf’, dat ca sens unic pentru acel termen gotic, și nici analogia cu „*Prahova* ‘prăfoasă’ (din slavă), râu ‘pulberos’ ” nu a îndreptat etimologia lui Rosetti într-o direcție optimă. După cum voi arăta mai jos, explicarea numelui *Moldova* prin vechea germanică este cât se poate de plauzibilă, dar

⁶ La „etimologia hidronimului Moldova” propusă de Iordan în articolul respectiv (*Numele Moldovei*, 1920) se raliază Ivănescu (2000: 278), care consideră și că *Moldova* „dovedește o simbioză româno-slavă în Carpații moldovenești, pe la sfârșitul secolului al VI-lea sau începutul secolului al VII-lea” (vezi însă mai jos o altă viziune, a lui Moldovanu).

⁷ O încercarea, puțin convingătoare, a lui I. Gheție (*Moldova – cuvânt de origine gotică?*, 1976), de a pune la îndoială originea gotică a numelui *Moldova* și de a susține ipoteza lui Iordan (*molid* + *-ova*), este menționată de V. Spinei (1982: 53) și de V. Neamțu (1997: 33 și 38).

got. *mulda* nu este nici singurul, nici cel mai relevant sprijin într-o asemenea întreprindere etimologică.

După comentariile de până aici, privitoare la etimologia lui Rosetti, voi menționa că el își încheie seria de argumente (în favoarea provenienței numelui *Moldova* din apelativul got. *mulda*) cu un enunț care nu mai pune totuși un accent exclusiv pe un singur idiom vechi germanic, limba gotică, ci pe germanică în plan general: „În felul acesta socotim că explicarea numelui *Moldova* prin germanică este pe deplin justificată”. Vom vedea mai jos că referirea nu la gotică (nici la germană medievală), ci la *vechea germanică* reprezintă o viziune mai realistă în privința interpretării etimologice a numelui în discuție.

Vorbind însă de planul germanic general, se cuvine menționată și următoarea afirmație, criticabilă, a lui Rosetti: „Got. *mulda* a pătruns în limba română prin coloniștii germani din nordul Moldovei [...]”⁸. Este însă imposibil de imaginat ca sașii bistrițeni (vorbitori de medio-germană dialectală), care s-au stabilit la Baia probabil în a doua jumătate a secolului al XIV-lea (cf. Neamțu 1997: 40), să fi adus cu ei un termen pe care îl folosiseră goții cam cu un mileniu mai devreme. După cum a demonstrat D. Moldovanu, într-un studiu cât se poate de convingător (1982b), sașii nu au fost cei de la care provine numele *Moldova*. Iar dacă ei au dat numele de *Molde* orașului Baia (cf. Rosetti 1986: 224), au făcut-o, voi adăuga, probabil pe baza unei evidente asemănări dintre un nume de tipul *Moldua* (pe care trebuie să-l fi găsit deja în uz în noua patrie)⁹ și un apelativ din limba proprie, anume o variantă dialectală a termenului medio-german *mulde* ‘albie’ (vezi mai jos), care nu este legat etimologic de familia lexicală germanică de care aparține got. *mulda*.

În al său dicționar onomastic din 1963 (s.v. *Moldova*), Constantinescu a respins, pe drept, etimologia (propusă de Pașca) ce presupunea evoluția „*Moldova* < *moldă* albie < germ. *Mulde*”. Se pare că mai ales printre istorici s-a arătat a fi mai plauzibilă explicarea etimologică a hidronimului *Moldova* printr-o variantă *Molde* a termenului german care apare în dicționare cu forma *Mulde* (și cu sensul de ‘albie, covată’ – cf. Spinei 1982: 46). În dicționarul Ciorănescu 2001 (s.v. *moldă*), germ. *Mulde* este dat ca sursă a rom. *moldă* ‘copaie, covată, albie’ (cu varianta *muldă* – Trans., Olt.). MDA-III dă rom. *moldă* (cu sensuri precum ‘albie, vas de lemn în care se scurge mustul la cramă, ladă în care curge făina din vrană la moară, carapace a broaștei țestoase, cap lățit al cuiului’) ca provenit dintr-un termen german, *Molde* (de fapt, cu o dicționarele germane dau termenul dialectal *Molle*, ca variantă a susmenționatului *Mulde* – cf. DUW 2001, s.v. *Molle*). Cea mai plauzibilă sursă pentru rom. *moldă/muldă* este săseasca (deși contrariază mulțimea și varietatea sensurilor termenului dialectal românesc). Cele mai serioase dicționare etimologice germane (Kluge/Seebold 1995, Pfeifer et al. 2004) îl dau pe germ. *Mulde* (< v.germ.s. *mulhtra*, *muoltra*, *muolter*, *multa*, *mulde*) ca bazat pe un foarte timpuriu

⁸ Moldovanu a reacționat și el critic (1982a: 35) la respectiva afirmație a lui Rosetti: „Rosetti ar fi trebuit să vorbească nu de un «gotic *mulda*» pătruns prin filieră săsească, ci pur și simplu de un hidronim de origine germană medie”.

⁹ O asemenea contaminare este sugerată și de V. Spinei (1982: 46), care – după ce se arată a fi de acord cu susținătorii provenienței numelui *Moldova* „din germana medievală” (E. Vîrtosu, V. Tufescu) – adaugă următorul comentariu: „Nu este exclus ca această nouă denumire să fi fost apropiată de vechea formă locală”.

împrumut al lat. *mulctra* ‘vas de muls’ (< lat. *mulgēre*)¹⁰. Ce ne interesează aici este, în primul rând, că germ. *Mulde* nu este în niciun fel legat etimologic de got. *mulda* și de alți termeni vechi germanici înrudiți cu el. Asta nu exclude posibilitatea vreunei asocieri popular etimologice, în teren intra-germanic, între radical modificata formă a respectivului împrumut latinesc și termenii nativi germanici direct înrudiți cu got. *mulda* (a se vedea v.eng. *molde* și v.germ.s. *molta* discutate mai jos). Oricum, *Moldova* este de explicat printr-o germanică mult mai timpurie decât idiomul sașilor bistrițeni (*Zipser*) care s-au așezat la Baia.

3. Contribuția lui D. Moldovanu

Deja din unele comentarii de mai sus reiese că, după Hasdeu și Rosetti, Moldovanu (prin cele două studii publicate de el în 1982) se prezintă ca cel de-al treilea reprezentant notabil al liniei etimologice puse în discuție în articolul de față. Dacă unul dintre acele studii (Moldovanu 1982b)¹¹ reprezintă o respingere, justificată, a ideii că *Moldova* s-ar putea baza pe o denumire dată de sași, cel de-al doilea (Moldovanu 1982a) se înfățișează ca o consistentă demonstrație, cu o bază interdisciplinară, în favoarea originii vechi germanice (nu medio-germane) a hidronimului *Moldova*. După cum am evidențiat într-un articol anterior (Poruciu 2006: 291–293), Moldovanu a făcut o minuțioasă analiză a formei și a probabilității sens inițial (entopic) al hidronimului *Moldova*, pe care nu l-a abordat în plan exclusiv lingvistic, ci în strânsă legătură cu afirmațiile predecesorilor și cu controversatul cadru de dovezi istorice și arheologice privitoare la începuturile românilor din nord-estului României de azi. În continuare voi face observații asupra principalelor date și argumente din Moldovanu 1982a.

Moldovanu respinge, justificat, o serie întregă de ipoteze etimologice anterioare (celtică, iranică, slavă etc.), printre care și pe cea a lui Iordan (*molid* + *-ova*), pe care o etichetează ca „iluzorie” (Moldovanu 1982a: 51), în schimb raliindu-se la etimologia Hasdeu–Rosetti, adică la cea bazată pe got. *mulda* ‘praf’. Vom vedea mai jos că – deși viziunea lui Moldovanu este, în plan general, cu siguranță mult mai complexă și mai bogată în argumente față de cea a lui Hasdeu și de cea a lui Rosetti – concentrarea pe forma *mulda* s-a dovedit obstructivă. Printre altele, Moldovanu (ca și Rosetti) arată o preferință pentru forme atestate cu *u* (adică cele explicabile direct prin got. *mulda*). De exemplu, la p. 32, este dată, ca „prima atestare”, *terra nostra Mulduana* (1395), deși printre atestările numelui în discuție din secolele XIV–XV atât cele latino-maghiare, cât și cele vechi rusești domină clar cele cu *o* (vezi numeroasele exemple date în volumul Spinei 1982: 42–45)¹²; și, tot

¹⁰ Un descendent al respectivului termen latinesc este temenul dialectal reto-roman (ladin) *multra* ‘troacă’, consemnat în dicționarul Kramer 1970–1975 (s.v. *multra*).

¹¹ În studiul respectiv, Moldovanu face o critică amănunțită a etimologiilor unor predecesori (I.G. Sbiera, E. Voronca, E. Vîrtosu, V. Maciu etc.), care au explicat numele *Moldova* ca fiind bazat pe un termen medio-german. Concluzia la care ajunge Moldovanu este că „ipoteza originii săsești a numelui *Moldova* trebuie definitiv abandonată” (Moldovanu 1982b: 159).

¹² Iese în evidență un foarte important document din 1365, în care apare de trei ori *terra nostra Molduana* (după cum vedem în originalul reproduș în DRH C: 398). Este vorba de documentul referitor la domeniul Cuhea, oferit de regele Ludovic I al Ungariei lui Balç, cel alungat din Moldova de către „nelegiuitul” Bogdan.

la p. 32, Moldovanu face referire la „orașul săsesc Mulda”, deși un important document, anume „o scrisoare a pârgarilor locali”, din 1421, conținea denumirea *Stadt Molde*, tot cu *o* (cf. Rosetti 1986: 224). De altfel, și forme precum *Moldua*, *Moldva* și *Moldwa*, din documente latino-maghiare (Moldovanu 1982a: 22–23), sunt tot cu *o*.

Semne de întrebare ar ridica și următoarea afirmație de la aceeași p. 32 a studiului lui Moldovanu: „Este incontestabil că numele Țării Moldovei nu s-a dezvoltat de la hidronim (cum, se susține adesea), ci de la acela al mărcii maghiare create în jurul orașului săsesc Mulda [...]”. Consider totuși că, pentru problema în discuție, sunt mai plauzibile argumentele publicate, în același an, de către istoricul Victor Spinei (1982: 45, cu 54, 155 și 156). După ce susține (pe baza scrierilor medievale, dar și a părerilor mai multor istorici) ideea anteriorității numelui râului și al orașului față de cel al țării, Spinei afirmă: „Presupunerea că numele râului ar proveni de la acela al orașului devenit capitală și ulterior s-ar fi extins asupra întregii țări nu se bazează, după părerea noastră, pe argumente convingătoare”.

După aceste observații, voi scoate în evidență motivele pentru care consider că studiul din 1982a al lui Moldovanu reprezintă un important pas înainte pe linia etimologică inițiată de Hasdeu și continuată de Rosetti. De remarcat este în primul rând consistenta modalitate interdisciplinară vizibilă în abordarea lingvistului ieșean. În opoziție cu ideologia academică românească dominantă în perioada elaborării studiului său, Moldovanu afirmă apăsat (p. 34) că, deși „istoricii mai vechi [...] tindeau să restrângă cât mai mult rolul triburilor germanice în mozaicul etnic de pe teritoriul actual al țării noastre, este incontestabil [...] că stăpânirea lor, cel puțin în Moldova, a fost efectivă și de o certă durată”. De remarcat este că, spre deosebire chiar și de predecesorii care țineau cont de importanța prezenței vechilor germanici în spațiul dacic (însă cu accent aproape exclusiv pe goți și gepizi)¹³, Moldovanu scoate în evidență mai întâi venirea bastarnilor la sfârșitul secolului al III-lea î.Hr. Apoi, cu referire la perioada dominanței gotice, evidentă cu începere din secolul al III-lea d.Hr., același autor observă (tot la p. 34) că, în spațiul est-carpatic, a existat „o grupare distinctă”, reprezentată de populația cu necropole tumulare¹⁴ instalată inclusiv în bazinul râului Moldova, ca parte din teritoriul pe care Ammianus Marcellinus l-a prezentat ca fiind „Țara Taifalilor”.

Pe baza datelor istorice și arheologice, Moldovanu consideră că „goții au trăit în simbioză [...] cu neamurile dacilor liberi, sarmaților și, poate, ale dacilor romanizați”, simbioză care se reflectă în „cultura mixtă numită Sântana de Mureș – Černjahov”, iar aceasta nu dispare după invazia hunilor, ci, după secolul al V-lea, „se integrează în cultura de tip Ipotești”¹⁵. Astfel Moldovanu atinge și spinoasa problemă a romanizării/românizării teritoriilor nord-est românești care nu fuseseră

¹³ Dintre înaintașii care au susținut, cu argumente, ideea existenței unor (fie foarte multe, fie doar câteva) vechi germanisme în limba română, de remarcat sunt, în primul rând, Diclescu, Giuglea și Gamillscheg. Părerile și/sau exemplele acestora le-am discutat în Poruciuc 2008.

¹⁴ Pentru o competentă viziune arheologică asupra respectivei „grupări distincte” (pe care arheologii o știu drept „cultura tumulilor carpatici”, cu prescurtarea CTC), vezi Mihăilescu-Bîrliba 1997.

¹⁵ În aceste enunțuri, Moldovanu se sprijină (după cum reiese din câteva note de la p. 34) mai ales pe constatări și concluzii ale istoricului ieșean I. Ioniță.

cuprinse în Dacia romană. Dacă Ivănescu (2000: 278) – imediat după ce se arată a fi de acord cu etimologia propusă de Iordan pentru *Moldova* – considera că această denumire „dovedește o simbioză româno-slavă în Carpații moldovenești, pe la sfârșitul secolului al VI-lea sau începutul secolului al VII-lea”, Moldovanu (1982a: 54) propune o altă viziune asupra circumstanțelor istorice în care hidronimul în discuție (germanic la origine) putea ajunge în română prin intermediere slavă:

Este foarte greu de crezut că păstrarea aspectului arhaic al hidronimului ar fi fost rezultatul „natural” al asimilării slavilor atât de devreme și într-o regiune în care rândurile populației slave au putut fi mereu reînnoite din marele rezervor nordic. Din veacul al VII-lea până în al IX-lea este atestată arheologic în bazinul Moldovei cultura slavă de tip Luka Rajkoveckaja – Hlincea I, care dispare în veacul următor. De aceea, ar fi mai lesne de înțeles asimilarea printr-un aflus de populație românească. [...] Evenimentul care putea provoca dislocarea și translația în spațiu a unor mase de români nu putea fi decât invazia ungarilor, care a influențat decisiv atât istoria românilor cât și pe cea a slavilor.

În continuare, Moldovanu (1982a: 56–57) menține aceeași perspectivă și, implicit, propria etimologie pentru *Moldova*, prin apel atât la păreri ale unui mare înaintaș, cât și la constatări dialectologice mai recente:

Stabilind cronologia relativă a fenomenelor fonetice și corelând-o cu repartitia lor în ansamblul dialectelor și graiurilor românești, Alexandru Philippide a ajuns la câteva concluzii de mare importanță etnogenetică. După el, „Moldova, Bucovina și Basarabia aparțin genetic (ramură) și istoric la teritoriul banato-transcarpatin”. [...] I s-a reproșat lui Philippide faptul că și-a întemeiat concluziile și pe fenomene mai târzii, dar constatările sale par să se confirme prin cercetarea graiurilor bucovinene [...] întreprinsă recent de Adrian Turculeț, care constată aici prezența unor caracteristici arhaice, reprezentând totodată concordanțe cu graiurile din Crișana, din părțile nordică, centrală și sud-vestică ale Transilvaniei, precum și cu cele bănățene¹⁶.

În ce privește partea de lingvistică a studiului Moldovanu 1982a, trebuie spus în primul rând că transferul apelativ > entopic > hidronim pe bază veche germanică este o idee cu totul plauzibilă, la Moldovanu, ca și la cei doi înaintași, Hasdeu și Rosetti. Totuși voi veni cu unele date și interpretări noi, așa cum promiteam cu ceva timp în urmă (în Poruciu 2006: 293). După cum voi arăta mai jos, dacă atribuim taifalilor materialul lexical care a stat la baza primei forme (neatestate) a hidronimului *Moldova*, nu trebuie să ne mai concentrăm pe forme cu *u*, așa cum ar impune referirea exclusivă la got. *mulda*, și nici nu trebuie să insistăm pe ideea că forma originală hidronimului respectiv ar reflecta un compus format din doi termeni vechi germanici.

---

¹⁶ Mai înainte, la p. 55 a aceluiași studiu, Moldovanu abordează aspecte mai generale ale deplasărilor populației românești din Evul Mediu timpuriu: „Retragerea în Peninsula Balcanică a românilor panonici a fost argumentată mai întâi de Hasdeu [...]. Combătând supoziția lui J. Melich, după care romanicii din Panonia ar fi fost retoromani, N. Drăganu admitea mai multe direcții de emigrare a lor: spre Balcani, în Germania și spre nord, în Moravia. Dimpotrivă, Ștefan Pascu crede că ei «s-au așezat dincoace de Tisa, în Bihor sau în Podișul Transilvaniei». Noi credem că o parte din acești români nordici, fie cei din Panonia, fie mai degrabă cei din Crișana și Transilvania lui Gelou, se putea îndrepta și spre Moldova, deschizând seria emigrărilor care vor continua neîntrerupt în această direcție până în pragul veacului al XIX-lea”.

Deja în critica pe care o face etimologiei propuse de Vârtosu¹⁷, Moldovanu (1982b: 152) trimite la denumiri germane bazate pe compuși care conțin v.germ.s. *-aha*, cu varianta *-a* (vezi denumirile germane actuale *Aurach*, *Lindach*, *Fulda*, *Schwarza* etc., date în Pfeifer 2004, s.v. *Aue* ‘Wasser, Gewässer’, termen german care are ca bază radicalul **akwā-*, prin care se explică lat. *aqua* și got. *ahva* ‘curs de apă, râu’)¹⁸. Nedorind să rămână la nivelul comparațiilor cu medio-germana, Moldovanu a optat pentru o reconstrucție bazată în principal pe apelativul gotic *mulda*. Cu referire directă la propunerea etimologică a lui Rosetti, Moldovanu (1982a: 32) consideră că „de la un compus gotic cu determinantul în genitiv (**Muldenah(y)a*) sau în nominativ (**Muldah(y)a*) se putea ajunge ușor la *Moldova* în slava comună”. (Ar fi fost vorba deci de o slavizare care ar fi implicat transformarea unui compus vechi germanic transparent într-un nume propriu care arată a derivat cu sufix în teren slav.) La p. 35, Moldovanu nu se mai referă însă doar la acel got. *mulda* ‘praf’ invocat de Hasdeu și Rosetti, ci la apelativul germanic **mulda* ‘pământ moale’, care l-ar explica pe **Muldah(y)a* ‘râul cu maluri moi’ ca fiind „antonim” al hidronimului german *Steina*, de la **Steinaha* (interpretabil ca ‘râul pietros’). Dintre concluziile lui Moldovanu (1982a: 58–59) le-am selectat pe următoarele:

Datorită conformației geologice caracteristice albiei sale, râul a fost numit, probabil, **Muldah(y)a* ‘râul cu maluri moi’ [...] de către triburile de taifali așezate pe cursul său mijlociu în secolele al III-lea – al IV-lea. Apoi hidronimul a fost preluat de către slavi, care l-au adoptat formal în *Moldava*. În secolul al X-lea s-a produs o discontinuitate în evoluția numelui pe teren slav – fapt explicat de noi prin asimilarea probabilă a populației slave de către românii plecați din vestul Transilvaniei din cauza invaziei maghiare. În acest fel tema hidronimului și-a menținut aspectul slav vechi, iar alternanța de sufixe *Moldáva/Móldova* s-a tranșat pe teren românesc într-o formă hibridă, *Moldóva*. Devenit nume al coloniei maghiaro-săsești de la Baia, iar apoi al statului feudal nou constituit, hidronimul a suferit o serie de adaptări noi pe teren maghiar (*Moldua*) și german (*Moldau*, *Muldau*, *Molde*, *Mulde*, *Molda*, *Mulda*), care apoi s-au contaminat în condițiile bilingvismului din zone ale Moldovei nord-vestice și Transilvaniei.

Ipoteza (sau, mai degrabă, ipotezele) lui Moldovanu merită toată atenția, iar pasul înainte reprezentat de el se vede mai ales în sugestia de renunțarea la sensul de ‘praf’ în favoarea celui de ‘pământ moale’¹⁹. Dar sunt de făcut unele precizări, de fapt simplificatorii.

¹⁷ Este vorba de etimologia propusă de Emil Vîrtosu, *Din sigilografia Moldovei și a Țării Românești*, în *Introducere la Documente privind istoria României*, II, București, 1956.

¹⁸ În acest context, merită menționat că numele german al Dunării, azi *Donau*, a fost atestat cu forma v.germ.s. *Tuonouwa* (hidronim inclus în glosarul Waldner 1970).

¹⁹ La p. 38 a studiului în discuție, Moldovanu face următoarele observații: „Chestiunea motivației constituie [...] unul din impedimentele principale pentru acceptarea originii germanice a numelui *Moldova*. El ar putea fi evitat, însă, dacă s-ar porni nu de la sensul de ‘praf, pulbere’ al bazei, ci de la acela mai general de ‘pământ fărâmicios, moale’, care se păstrează încă în cuvintele *molt*, *mold* din germana austriacă [...] și care trebuie să fie foarte vechi, de vreme ce este implicat în însăși rădăcina i.-e. **mel-* ‘a zdrobi, a măcina; pulbere, fraged, moale’ ”.

4. Ajustări dictate de noi argumente

În primul rând trebuie spus că opțiunea lui Moldovanu pentru taifali este istoricește justificată, chiar dacă nu avem vreo atestare în limba lor. În privința urmelor materiale dezvăluite arheologic, merită toată atenția cele care evidențiază legătura taifalilor cu susmenționata „cultură a tumulilor carpatici”²⁰, deci cu germanici care practicau incinerarea, spre deosebire de goți (care își înhumau morții). Mai există și alte aspecte care îi arată pe taifali a fi fost urmași ai unor germanici veniți cu mult înaintea goților în spațiul de la nord și nord-est de Carpați. Chiar dacă au ajuns subordonați goților (cei a căror limbă arată un important fond scandinav), principalele legături etno- și glotogenetice ale taifalilor erau cu vest-germanicii de tip suebic, „de pe Elba” (*Elbgermanen*), precum bastarnii, skirii și peucinii, ai căror înaintași coborâseră spre Carpați și spre Dunărea de Jos încă din secolul al III-lea î.Hr.²¹.

Dacă avem destule motive să-i punem pe taifali în legătură cu vechii vest-germanici (deci cu suebii pe care i-a avut de înfruntat Iulius Caesar pe Rin, dar și cu strămoșii direcți ai englezilor, olandezilor și germanilor)²², atunci ar trebui ca, în explicarea denumirii *Moldova*, să ne concentrăm mai mult pe cele mai timpurii atestări vest-germanice (provenite mai ales din secolele VIII-IX), mai degrabă decât pe „est-germanica” reprezentată de gotică, în postura ei de cea dintâi limbă germanică atestată. De fapt, în perioada în care gotica era consemnată în scris, în Biblia lui Wulfila, limba respectivă se prezenta deja ca o fuziune între elemente vechi nordice (scandinave) și elemente de tip vechi vest-germanic, explicația istorică fiind de găsit tocmai în suprapunerea de goți scandinavi peste populații germanice pe care aceștia le-au găsit deja instalate (și combinate cu populații locale ne-germanice) în zona baltică și pe Vistula, apoi și mai la sud.

Din punctul de vedere al fonologiei diacronice, dacă avem în vedere perioada în care goții și triburile supuse lor (inclusiv taifalii) au ocupat zone de la est de Carpați (cu precădere în secolele III-IV d.H.), atunci putem spune că populațiile germanice la care ne referim erau vorbitoare de idiomuri neafectate de

²⁰ Respectiva cultură arheologică (analizată de V. Mihăilescu-Bîrliba 1997) are similitudini cu una mai veche, anume cea cunoscută ca Poienești-Lukaševka, cu situri răspândite în Moldova de pe ambele maluri ale Prutului. În amănunt, cultura Poienești-Lukaševka și legăturile ei cu vastul orizont arheologic Przeworsk din Polonia și Ucraina vestică au fost analizate în volumul monografic al lui M. Babeș (1993). Mai recent au fost discutate întrepătrunderile și suprapunerile dintre elementele culturale pregotice („vandalice”) și gotice – concret fiind vorba de amestecul de cultură Przeworsk și cultură Wielbark – pe teritoriul Poloniei (cf. Gaub 2008).

²¹ Am pus în discuție posibile efecte ale prezenței respectivilor germanici timpurii, într-o serie de articole anterioare, notabil în Poruciuc 2006: 256-258, unde mă refer și la problema contactelor pe care cu siguranță le-au avut acei germanici pregotici cu populația autohtonă (inclusiv cu cea care avea să reprezinte substratul preroman al românilor), pe parcursul mai multor secole. În opiniile pe care le-am exprimat cu privire la cei mai timpurii germanici care au intrat în spațiul carpato-danubiano-pontic fac apel și la bogatul material din *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde* – vezi mai ales articolul *Bastarnen* din RGA-II (1976) și articolul *Elbgermanen* din RGA-VII (1989).

²² Pentru cele mai cunoscute clasificări ale idiomurilor germanice, vezi H. Krahe 1966: 25-36.

a doua mutație consonantică (*zweite Lautverschiebung*, cu efecte vizibile abia începând din secolul al VI-lea d.Hr.)²³. Respectiva schimbare a creat o deosebire majoră între germana de sus și celelalte idiomi germanice (precum germana de jos, olandeza, frizona, engleza și scandinavă). Pentru ceea ce ne interesează direct aici, trebuie să ținem seama, concret, de deosebirea dintre v.germ.s. *molta*, cu *t* (ca efect al schimbării $d > t$ din cadrul celei de-a doua mutații consonantice) și corespondentele cu *d* ale cuvântului respectiv în celelalte limbi germanice. În același timp, trebuie să ținem seama că, în privința vocalei din silaba tematică a termenului pus în discuție aici, gotica reprezintă o situație singulară, prin păstrarea unui *u* arhaic (protogermanic), în timp ce, cu unele excepții scandinave, toate celelalte idiomi germanice au atestări cu *o*²⁴. Unele exemple ilustrative prezentate mai jos (mai ales cele din engleza veche, ca idiom germanic periferic, deci mai conservator în multe privințe) ne indică și cele mai vechi sensuri pe care putea să le aibă un substantiv protogermanic (feminin) cu forma reconstruită ca **muldō*. Acel substantiv reprezenta o extindere specific germanică (cu sufix dental), de la rădăcina i.e. **mel(ə)-* ‘a sfărâma, a măcina’ (cf. lat. *molere* ‘a măcina’ și *mola* > rom. *moară*)²⁵.

Voi prezenta mai întâi datele principale de găsit într-un dicționar etimologic mai recent al limbii gotice, Köbler 1989, s.v. *mulda*. De observat ar fi mai întâi că, pentru acel termen, Köbler dă un singur sens în germană, anume ‘Staub’ (echivalat cu lat. *pulvis*), dar dă trei sensuri în engleză ‘dust, sand, earth’ (probabil și pe baza sensurilor unor cuvinte corespondente din alte limbi germanice). Reconstrucția protogermanică **muldō* este trimisă la susmenționata rădăcină indoeuropeană **mel(ə)-*. Ca articol separat, dicționarul Köbler include și adjectivul *muldeins*, al cărui sens de bază este redat prin lat. *terranus*.

Dicționarul de veche nordică al lui de Vries (1961) dă doar o variantă cu *o*, anume *molde* ‘erde’²⁶, moștenit ca atare în norvegiană, în timp ce daneza are *muld*. Tot forme, mai arhaice, cu *u*, arată vechile împrumuturi (bazate pe protogermanicul **muldō*) în finlandeză (*multa*) și estonă (*muld*). Printre corespondentele germanice ale v.nord. *molde*, date în același dicționar, sunt de remarcat got. *mulda*, v.eng. *molde*, v.frizon. *molde*, v.germ.s. *molta* (‘staub, erde’) și m.oland. *moude*. Ar fi de observat că, în germanica scandinavă, vocala finală a cuvântului în discuție s-a pierdut foarte devreme, în timp ce respectiva vocală era încă pronunțată nu doar în gotică, ci și în limbile vechi vest-germanice. De

²³ Vezi atestările discutate în DS I: 106.

²⁴ Despre vocala scurtă *u* din „pregotică” s-a spus că avea de fapt două variante alofonice, *u* și *o* (cf. Bennett 1980: 93). Ca exemple ilustrative pentru păstrarea unui *u* scurt în gotică, în contrast cu un *o* scurt atestat în alte limbi germanice, a se vedea got. *gub* ‘Dumnezeu’ și *gulþ* ‘aur’, față de v.eng. *god* și v.germ.s. *got*, respectiv v. eng. *gold* și v.germ.s. *gold*. Vechea nordică prezintă forme și cu *u* și cu *o*: *gud/gōð* (cf. sued. *gud* ‘Dumnezeu’), respectiv *gull/goll* (cf. sued./dan. *guld* ‘aur’).

²⁵ Pentru alți termeni indoeuropeni pentru ‘a măcina’, precum v.irland. *melid*, v.slav.bis. *mlěti*, lituan. *mālti* etc., vezi Köbler/ Seebold 1995, s.v. *mahlen*.

²⁶ În dicționarul său (în care sensurile cuvintelor vechi nordice sunt redată în germană), de Vries nu s-a conformat ortografiei standard a limbii germane actuale și a scris substantivele cu literă inițială mică.

remarcat este și că dicționarul lui de Vries include, ca articol separat, și verbul *mylda* ‘a acoperi cu pământ’ (‘mit erde bedecken’), trimis la v.germ.s. *multen* și la v.eng. *bemyldan* (v. mai jos).

Dacă v.germ.s. *molta* ‘praf, pământ’²⁷ nu a supraviețuit în germana actuală decât dialectal, corespondentul său etimologic din engleză s-a dovedit a fi mai persistent. Mai mult, după cum sugeram mai sus, foarte prețioase indicii – privitoare atât la tema cu *o* și la sufixul de tip *-wa*, cât și la sensurile primare ale entopicului vechi germanic din care trebuie să se fi dezvoltat denumirea *Moldova* – sunt de găsit în limba engleză, în atestări din toate perioadele istoriei limbii respective. Așadar, în limba veche engleză, ca reprezentantă a periferiei extrem-vestice a grupării de idiomuri vest-germanice de la Marea Nordului, substantivul *molde* a fost consemnat în texte și glosare (anglo-latine), cu sensurile *sabulum*, *pulvis*, *humus*, *rus*, *arvum*, *terra*, după cum indică numeroasele exemple date în dicționarul Bosworth 1983, s.v. *molde*. În finalul aceluiași articol este dată o listă a corespondentelor etimologice germanice ale termenului vechi englez, listă care include got. *mulda*, island. *mold* și v.germ.s. *molta*, sensurile acestuia din urmă fiind date în latină: *pulvis*, *humus*, *solum*, *terra*. Că *molde* făcea parte dintr-o solidă familie lexicală în engleza veche, reiese din seria de termeni compuși și derivați, incluși ca articole separate în același dicționar: *bemyldan* ‘a acoperi cu pământ, a îngropa’, *græs-molde* ‘pajiște’, *mold-græf* ‘mormânt’, *mold-hype* ‘morman de pământ’ etc.

Remarcabilă este păstrarea multor elemente vechi engleze, din categoria celor de mai sus, în engleza modernă, în care termenul de bază, v.eng. *molde*, a supraviețuit (pierzându-și doar vocala finală). În prezent termenul are două transcrieri, anume *mold* în engleza americană și *mould* în engleza britanică. Sensurile cuvântului în discuție sunt prezentate în dicționarul Hoad 1993 (s.v. *mould*¹) după cum urmează (trad. A.P.): ‘pământ fărâmicios, sol de suprafață’; (poet., în vechea engleză) ‘pământul din mormânt, suprafața pământului’; (sec. XIV) ‘pământ de grădină’. Mai interesantă este prezentare lui *mold* într-un prestigios dicționar american, anume AHDEL 1973 (trad. A.P.): *mold*³ (brit. *mould*) 1. ‘sol afânat, fărâmicios, bogat în humus și potrivit pentru plantare’ (‘loose, friable soil, rich in humus, and fit for planting’); 2. (poet.) ‘pământul, solul, pământul mormântului’ (‘the earth, the ground, the earth of the grave’); 3. (înv.) ‘pământul ca substanță a trupului uman’ (‘earth as the substance of the human body’). Pentru sensul din urmă este dat și un scurt citat din Shakespeare, „Be merciful great Duke to men of mould”, traducibil ca: „Fii îndurător, mărite duce, cu oamenii de țărână”. De menționat este și că AHDEL dă, ca articol separat, compusul *moldboard*, care desemnează o importantă piesă a plugului (‘the curved plate of a plow that turns over the furrow slice’), cea care în română se numește *răsturnătoare* sau *cormană*. Elemente de sferă semantică precum cele din AHDEL, s.v. *mold*³, ne sugerează că termenul-sursă, din protogermanică, nu

²⁷ În Waldner 1970 (glosar de termeni vechi germani), apare atât *molta*, cât și *molda*, acesta din urmă (cu *d* păstrat) reprezentând cu siguranță o variantă veche germană de jos, neafectată de a doua mutație consonantică.

însemna în primul rând ‘praf’, ci mai degrabă ‘sol afânat, țărână, pământ bun pentru agricultură’, deci sensuri similare celor avute în vedere și de Moldovanu (1982a: 38).

Cu privire nu doar la origini, ci și la forme, voi mai menționa că, în partea etimologică a aceluiași articol din AHDEL, se face trimitere la rădăcina ie. **mel(ə)* ‘a sfărâma, a măcina’ (menționată și mai sus). În anexa cu rădăcini indoeuropene a dicționarului, **mel(ə)* (‘to crush, grind’) este dată cu multe amănunte, mai ales dintre cele privitoare la măcinatul tradițional și la făină. În contextul respectiv este menționată și reconstrucția unui derivat germanic cu sufix, **mel-wa*, din care provin termeni germanici pentru ‘făină’ – cf. v.germ.s. (sec. IX) *melo*, genitiv *melawes* (Pfeifer 2004, s.v. *Mehl*)²⁸. În ceea ce privește mai direct articolul de față, putem admite că, dacă în vest-germanica cea mai timpurie au existat termeni precum cei reconstruiți ca **melwa* și **muldō* (vezi mai sus), a putut să existe și un **moldwa*, de la o temă bazată pe o variantă apofonică (*o-Stufe*) a aceleiași rădăcini **mel(ə-)*, plus sufixul dental *-d-* (creator de substantive verbale), plus sufixul *-wa*.

Insistând în continuare pe sufixul *-wa*, voi menționa că acesta nu era deloc o raritate în lexicul idiomurilor germanice vechi, în care el avea chiar și o funcție gramaticală, marcând (în cazul unei categorii distincte de substantive) o diferență între nominativ și cazurile oblice. Așa s-ar explica, de exemplu, de ce engleza actuală are doi termeni pentru pajiște, anume *mead* și *meadow*, ambii bazați pe v.eng. *mæd* ‘fânează’, la rândul lui derivat (cu același sufix dental care este vizibil și în v.eng. *molde*) de la verbul *māwan* ‘a cosi’ (cf. eng. *to mow* ‘a cosi’; cf. și germ. *mähen* ‘a cosi’ și *Maht* ‘cositură’). Se poate considera că eng. *meadow* provine dintr-o formă de caz oblic²⁹ a substantivului v.eng. *mæd*, anume din dativul *mædwe*. Trebuie spus însă că forma respectivă deja funcționa ca termen oarecum independent încă din vechea engleză, având în vedere că dicționarul Bosworth 1983 (s.v. *mæd*) dă *mædwe* și *mædwa* mai degrabă ca sinonime ale lui *mæd*³⁰. De fapt, limbile germanice vechi aveau un important fond de cuvinte care arătau sufixul *-wa* la nominativ, cum se vede în termeni gotici precum următorii, extrași din dicționarul Köbler 1989: *arhwa* ‘săgeată’ (cf. v.eng. *arwe* > eng. *arrow*), *bandwa* ‘semn’, *nidwa* ‘rugină’, *sarwa* ‘armament’, *sparwa* ‘vrabie’ (cf. v.germ.s. *sparo* > m.germ.s. *sparwe*; v.eng. *spearwa* > eng. *sparrow*). Din respectiva categorie de termeni vechi germanici – mai ales substantive, dar și adjective – doar unii s-au păstrat în limbile germanice moderne, fără însă a fi

²⁸ După cum indică Pfeifer 2004 (s.v. *Mehl*), v.germ.s. *melo* reflectă un derivat protogermanic **melwa-* (care trebuie să fi însemnat ceva de genul ‘măcinătură’ – *das Gemahlene*), acesta apărând ca ‘o construcție adjectivală cu sufixul germanic *-wa* [...] adăugat la rădăcina **mel-* ‘a sfărâma, a lovi, a măcina’ [...]’ (trad. A.P.). De menționat aici este și adjectivul eng. *mellow* ‘moale, suculent (despre fructe părguite)’, provenit dintr-un caz oblic, *melwe*, al v.eng. *melu* ‘făină’ – a se vedea, pentru comparație, rom. *mălăieț*, de la *mălai* (acesta, oricât de obscură i-ar fi etimologia, fiind și el de trimis tot rădăcina ie. **mel(ə-)*, cea de care depinde, în ultimă instanță, *Moldova*).

²⁹ Formele cu *-we* (sau *-wa*) erau folosite cu funcție de dativ, dar și de instrumental, în vechea engleză.

³⁰ Vezi, în același dicționar, și articolele *mæd-land* și *mædwe-land*, ambele însemnând ‘teren cu iarbă de cosit’.

simțite ca derivate. Vechiul sufix, acum fosilizat, apare ca *-ow* în engleză și ca *-be* în germană – vezi, de exemplu, eng. *swallow* ‘rândunică’ (< v.eng. *swealwe*) ~ germ. *Schwalbe* ‘rândunică’ (< v.germ.s. *swalwa*).

Am dat cel din urmă termen ca exemplu și pentru că el a rămas obscur etimologic, aparținând, foarte probabil, termenilor de substrat pre-indoeuropean („vechi european”) prezenți din abundență nu doar în greacă și latină, ci și în limbile germanice (vezi, de exemplu, susmenționatul got. *nidwa* ‘rugină’, sau eng. *harrow* ‘grapă’ < m.eng. *harwe*, care nu au înrudiri lămurite în plan indoeuropean). Chiar dacă, în germanică, arhaicul sufix *-wa* apare și în combinații cu rădăcini indoeuropene, după cum vedem în multe dintre exemplele date mai sus, există destule indicii cu privire la posibila lui proveniență din substratul vechi european³¹. În această ordine de idei, voi menționa că există o serie întreagă de termeni latinești care se termină în *-ua* (scris și *-va*, sau *-ba*), care fie au fost desemnați ca împrumuturi din etruscă, fie sunt dați ca obscuri etimologic în dicționare: de exemplu, *aqua* ‘apă’ (care are corespondențe clare doar în apelative germanice și în hidronime celtice), *bellua* ‘jivină, animal’, *lārua* ‘duh, stafie, strigoi’, *lingua* ‘limbă’ (lat.arh. *dingua*), *uolua* ‘vulvă’ etc., toate extrase din dicționarul Ernout/ Meillet (ed. 1985). În cazul lui *bellua*, dicționarul respectiv arată că termenul a fost atestat („à basse époque”) și cu formele *belva* și *belba*, ceea ce indică o pronunție bisilabică în latină, astfel fiind explicabile și forme neolatine precum it. *belva* și v.port. *belfa*.

Nu aș fi insistat atât de mult pe sufixul *-wa/-ua/-va* (conținător al unei consoane fricative sonore, care, în forma originală, cu siguranță a avut o pronunție bilabială), dacă el nu ar fi apărut atât în apelative obscure etimologic în germanică și în latină, cât și, în cazul din urmă, într-o serie de nume proprii. Unele dintre acestea sunt evident provenite din etruscă, precum teonimul *Minerua* și numele localității în care s-a născut poetul Vergilius, *Mantua* (> it. *Mantova*), iar altele provin tot din idiomuri de substrat, precum liguricul *Genua* (> it. *Genova*). Numele de vechi localități sufixate cu *-ua* nu se limitează însă doar la spațiul italic, ci le găsim bine reprezentate și în aria ocupată în Antichitate de populații ilire. Din repertoriul inclus în volumul *Illirii* al lui I.I. Russu (1969) am extras următoarele nume de localități (majoritatea etichetate ca *oppidum* sau *castellum*): *Bistua*, *Butua*, *Citua*, *Salthua*, *Sapua*, *Starua*, la care se adaugă două antroponime (fem.), *Scenua* și *Titua*. De remarcat ar fi că asemenea nume (derivate bisilabice cu sufixul *-ua*) nu sunt la fel de bine reprezentate și în mediu tracic, unde domină compușii cu *-bria*, *-dava*, *-diza*, *-dokos*, *-poris* etc. (după cum vedem în corpusul Detschew 1957). O excepție notabilă ar fi etimologic transparentul dac. *Malva* (cf. rom. *mal*, ca termen de substrat, clarificabil prin alb. *mal* ‘munte’), care reprezintă originea denumirii *Dacia Malvensis*, „tradusă” ca *Dacia Ripensis*.

³¹ Pfeifer 2004, s.v. *Mehl*, prezintă sufixul germanic *-wa* ca pe o dezvoltare de la un sufix indoeuropean, *-uo-*. Dar exemplul ilustrativ slav dat de Pfeifer, anume pol. *mlewo* (‘material de măcinat’), ne ține tot în Europa.

Forme de tip *Malva* arată însă și localități românești (bisilabice) precum *Ilva* și *Cașva*³², care, prin atestările lor timpurii, pot explica și evoluția destul de complicată a numelui fixat mai recent ca *Moldova*. Ar fi mai întâi de remarcat supraviețuirea unor toponime ardelene și bănățene cu sufixul arhaic transcris ca -*ua*, precum în *Aciua*, *Ilișua* și *Târlișua*³³, ale căror diverse atestări sunt indicate în bogatul dicționar Suciu 1967–1968. Acolo putem găsi transcrieri (vezi atestările latino-maghiare pentru cele trei de mai sus, precum și cele pentru *Ilva*, *Ilba* și *Orșova*) cu treceri de la -*ua*, la -*uua*, -*uoa*, -*uova*, -*uva*, -*ova* etc., inclusiv în cazuri în care nu s-ar impune nici ideea provenienței din maghiară, nici cea a vreunei treceri prin slavă. De exemplu, *Aciua* din Crișana a fost atestată mai întâi ca *Achwa* (1441), apoi ca *Atsova* (1850) și ca *Acsuva* (1854); *Cașva* apare mai întâi cu forma scrisă *Caswa* (1453), apoi *Casoua* (1644), *Kásva* (1733) și *Kásba* (1850); *Ilișua* apare ca *Ilswa* (1321), apoi ca *Iloswa* (1441) și ca *Ilosva* (în ungurește) și *Ilișuva* (în românește) în 1854; *Târlișua* apare ca *Ilosva* (1501), apoi ca *Intrilisua* (1854), pentru a fi în final fixată în ungurește ca *Felső-Ilosva*.

Desigur, unele aspecte rămân încă de discutat mai pe larg. De exemplu, specialiștii în fonologie diacronică ar putea spune mai multe despre evoluția pe care Rosetti (1986: 224) o prezintă ca „*Moldua* > *Molduva* > *Moldova*” și o explică prin „consonificarea lui *u*”, care ar fi „un fapt banal: cf. fonetismele *ziva* (= *ziua*); *luva* (= *lua*) [...]”³⁴. De asemenea, s-ar putea stabili mai lămurit dacă maghiarii au contribuit cu ceva la timpuria formă *Moldua*; sau dacă partea finală -*ova* din *Moldova* (ca, de fapt, și cea din *Hârșova*)³⁵ se datorează în vreun fel slavilor³⁶; sau care ar fi fost perioada în care aceștia din urmă vor fi asimilat taifali

³² Vezi și bogata serie de oiconime de tipul respectiv dată de Moldovanu (1982a: 24 – cu atestări preluate din A. Veress, *Fontes rerum Transylvanicarum*, 1911–1921).

³³ Pe baza argumentelor de mai sus, nu ar mai trebui să presupunem că respectivele forme ar fi rezultat „sub influența pronunțării maghiare”, cum propune Moldovanu în cazul formei atestate ca *Moldua* (1982a: 22).

³⁴ Referindu-se la evoluția „*Moldúa* > *Moldúva*” (sugerată de Rosetti), Moldovanu (1982a: 26) menționează că E. Petrovici a explicat „variantele bănățene *luvat* ‘luat’, *nuvăr* ‘nour’, *vo luva* ‘a lua’ prin influența pronunțării sârbești bilabiale a lui *u*”. Dar poate fi vorba despre vreo influență sârbească și în *Aciua* > *Aciuva* din Crișana? Sau ar mai fi nevoie să considerăm (ca Cihac, Conev și Tiktin – cf. Ciorănescu 2001, s.v. *văduv*) că, deoarece rom. *văduvă* arată un *v* intervocalic, el ar trebuie explicat prin slav. *vidova*, nu ca moștenire a lat. *uidua* (cf. it. *vedova*)?

³⁵ Am menționat denumirea *Hârșova* deoarece ea este considerată a reprezenta perpetuarea numelui localității atestate din Antichitate cu forme precum *Carsion*, *Carsium*, *Καρσώ* (cf. Vraciu 1980: 174). Iar pentru că, în acest articol, m-am folosit deja de corpusul tragic al lui Detschew/Dečev (1957) voi menționa și ciudatele transcrieri (unele „transferate” din bulgară) pe care autorul respectiv le dă pentru anumite nume care reprezintă perpetuări din substratul preroman: de exemplu, despre anticul *Carsion* (s.v.) aflăm că este actualul „*Hârsovo*” (adică *Hârșova*) și că anticul *Ἄρδεσσός* (s.v.) era probabil numele râului acum cunoscut ca „*Ardziș*” (adică *Argeș*).

³⁶ În facerea acestui articol, nu am avut nicio intenție de „demaghiarizare”, și nici vreuna de „deslavizare” mai ales având în vedere că documentele latino-maghiare înseamnă foarte mult pentru clarificarea etimologică a numelui *Moldova*, iar prezența unor slavi timpurii în Moldova de după perioada dominanței germanice este de necontestat. Ipoteza unui contact direct între vechi germanici stabiliți în Moldova și slavii pătrunși ulterior este cât se poate de plauzibilă, cum este și ideea posibilității unei adoptări (și a unei adaptări, prin contaminare cu termeni slavi asemănători ca formă) a hidronimului vechi germanic *Moldua*. De menționat aici ar fi că dicționarul Vasmer

în bazinul Moldovei. Tot deschisă rămâne și problema cauzelor și momentului trecerii accentului de pe temă pe ceea ce apare ca sufix toponimic în *Moldóva*³⁷. Deocamdată, fără să insist prea mult pe posibilitatea originii atât a germanicului *-wa*, cât și a italicului și iliricului *-ua* din substratul vechi european, am scos în evidență evoluții, precum *Mantua* > *Mantova* și *Genua* > *Genova* (cu mecanisme similare celui vizibil în evoluția lat. *uidua* > it. *vedova*), care s-au petrecut într-un spațiu în care nu putea fi vorba de vreo influență slavă. În sfârșit, cu siguranță merită reluată discuția și despre relația dintre *Moldova* moldovenească și *Moldova* din Banat³⁸.

Cu toate aspectele care rămân deschise discuției, consider că argumentele și exemplele ilustrative date până aici îngăduie trecerea la unele concluzii, menite a sprijini linia etimologică indicată în titlul articolului. De remarcat este că unele dintre concluziile de mai jos au fost deja sugerate de înaintași, altele îmi aparțin.

5. Concluzii

În primul rând, consider că există argumente mai mult decât suficiente în favoarea ideii că *Moldova* reflectă o origine veche germanică (nu medio-germană), ceea ce nu ar avea nimic surprinzător, dacă avem în vedere că și în plin teritoriu slav există hidronime asemănătoare pentru care s-au propus origini în termeni vechi germanici cu tema *muld-/mold-*³⁹. Nu trebuie să ne referim însă exclusiv la got. *mulda* (cu *u* și cu sensul 'praf'), care, în abordările etimologice anterioare

---

1986 dă denumirea livrescă *Молдавия* fără a indica direct vreo proveniență slavă, ci doar prezentând acea denumire ca provenită „din rom. *Moldovă*” (sic), care ar fi avut o formă mai veche *Moldava*. Cea din urmă pare să fi fost „extrasă” din forme literate, precum *Moldaviae*, *Moldaviensis*, *Moldavia*, *Moldauia*, din diverse documente ale secolelor XIV–XV (vezi exemplele din Spinei 1982: 42–43). Tot în acest context, merită atenție și un fapt (de teren) semnalat de Moldovanu (1982a: 26), anume că „la huțulii din Bucovina am înregistrat forma *Móldova*, alături de *Moldáva*”.

³⁷ Moldovanu (1982a: 27) consideră că „neînțeleasă ar rămâne numai mutația accentului. Deși limba română are tendința de a accentua paroxiton cuvintele terminate în vocală [...], care afectează o serie de nume din Oltenia (*Brabóva*, *Cleanóvul*, *Sadóva* etc.) în nici unul dintre toponimele de origine slavă din *Moldova* având această structură accentul nu s-a deplasat pe sufix”. Într-adevăr, nu doar în Banat, ci și în *Moldova* istorică avem oiconime cu accent pe temă și cu final *-ova* (*Bârnova*, *Cricova*, *Tutova* etc.). Aș presupune că, atât în *Craióva*, cât și în *Moldóva*, accentul a fost mutat (nu de prea multă vreme) de vorbitori nativi de română, care au simțit *-ova* a fi sufix și au aplicat regula dominantă (atât în română, cât și în albaneză) a mutării accentului de pe temă pe sufix sau pe terminația gramaticală, precum în *porc* – *purcár*, respectiv *pot* – *putém*. (A se vedea, pentru o asemenea evoluție, mergând până la sincopa lui *u* neaccentuat, argumentarea din Porciuc 2012 cu privire la evoluția *fossátum* > *fusátu > *fsat* > *sat*). Am dat aceste exemple pentru că ele concordă și cu ceea ce Moldovanu (1982a: 26) menționează, urmându-i pe Mihăescu și pe Philippide, ca „tendința de închidere a lui *o* neaccentuat, care afectează numeroase elemente lexicale, acționând încă din latina dunăreană și manifestându-se în toate dialectele limbii române”.

³⁸ În privința respectivă, Moldovanu (1982a: 58) a considerat că, pentru cele două denumiri, „explicația nu poate fi aceeași”.

³⁹ După cum menționează Moldovanu (1982a: 36, respectiv 35), O.N. Trubačev a propus germanismul *muldan 'pământ' ca origine a hidronimului est-slav *Moloda* (din bazinul superior al Nistrului), iar G. v. Sabler a propus „germ. timpuriu *muldâ* [...] cu sensul 'pământ, praf' ” ca origine a hidronimului polonez *Muldowa*.

(notabil la Hasdeu și Rosetti), a reprezentat ceea ce s-ar putea defini ca „ecranare produsă de cea mai timpurie atestare”. Este adevărat că got. *mulda* a fost cea mai timpurie formă scrisă a termenului-sursă vechi germanic de luat în considerație în această discuție, însă (1) o alternanță alofonică *o/u* (menționată mai sus) trebuie să fi existat încă din protogermanică (și oricum ea este cât se poate de vizibilă în atestări din germanica scandinavă), iar (2) idiomurile vest-germanice (care foarte probabil se înrudesesc direct cu neatestatul idiom taifalic) prezentau, din cele mai vechi atestări, tema *mold-* (cu *o*) pentru termenul în discuție. Așadar, forma *Moldua*, de luat în considerație ca cea mai veche formă atestată pentru numele *Moldova*, nu trebuie considerată a reflecta vreo maghiarizare nici în forma temei, nici în cea a sufixului, ci forma pe care maghiarii au găsit-o în circulație după instalarea lor în noua patrie. În ce privește evoluția formei, de imaginat ar fi următoarele faze: (1) *Móldua* (cu pronunția bisilabică /'moldwa/) > (2) *Móldua* (cu pronunția trisilabică /'molduwa/) > (3) *Mólduva* (arătând schimbarea /w/>/v/) > (4) *Móldova* (fie prin asimilare progresivă, dinspre vocala temei, fie și prin influența unor apelative și nume proprii slave cu *-ova*) > *Moldóva* (cu mutarea accentului pe ceea ce a fost simțit a fi sufix).

Este de presupus că, încă din secolul al IX-lea, sau al X-lea, numele *Moldovei* a fost auzit de maghiari sub forma bisilabică *Moldua*, adică /'moldwa/, în transcriere fonemică, iar respectiva formă, cu accent pe temă, este perfect explicabilă prin vechea vest-germanică, după cum demonstrează o întregă serie de argumente dată mai sus⁴⁰. Nu ar mai fi nevoie deci să recurgem la o explicație printr-un compus gotic **Muldah(ū)a* ('râul cu maluri moi'), deoarece *Moldua* se clarifică perfect ca hidronim provenit dintr-un entopic, la rândul lui provenit dintr-un derivat protogermanic **moldwa*, bazat pe tema *mold-* (cu sufixul substantival *-d-* adăugat la rădăcina **mol-*, ca variantă apofonică de „gradație *o*” a rădăcinii ie. **mel(ə)-*), la care s-a adăugat susmenționatul sufix arhaic *-wa*. În ce privește sensul, *Moldua* desigur nu era inițial interpretabilă ca „prăfoasa”, ci mai degrabă ca „pământoasa”, sau, mai precis, ca „râu care trece printr-un ținut cu pământ afânat, bun pentru agricultură”, după cum putem afirma mai ales pe baza termenilor vest-germanici cu tema *mold-* discutați mai sus.

Bibliografie

- AHDEL 1973: *The American Heritage Dictionary of the English Language*, ed. W. Morris, New York, American Heritage.
- Babeș 1993: Mircea Babeș, *Die Poienești-Lukaševka-Kultur – Ein Beitrag zur Kulturgeschichte im Raum östlich der Karpaten in den letzten Jahrhunderten vor Christi Geburt*, Saarbrücker Beiträge zur Altertumskunde, Band 30, Bonn, Habelt.
- Bennett 1980: Willim H. Bennett, *An Introduction to the Gothic Language*, New York, The Modern Language Association of America.

⁴⁰ Ar fi greu de presupus că direct de la vorbitori de veche germanică au auzit maghiarii numele *Moldua*, deoarece, înainte de perioada pătrunderii maghiare în spațiul carpato-danubian, comunitățile vechi germanice rămase în acel spațiu după perioada marilor migrații fuseseră, foarte probabil, total asimilate, de slavi și/sau de românii timpurii.

- Bosworth 1983: Joseph Bosworth, *An Anglo-Saxon Dictionary* (prima ediție, 1898), ed. T. Northcote Toller, Oxford University Press.
- Ciorănescu 2001: Alexandru Ciorănescu, *Dicționarul etimologic al limbii române*, București, Saeculum I.O.
- Constantinescu 1963: N.A. Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*, București, Editura Academiei.
- Densusianu 1961: Ovid Densusianu, *Istoria limbii române*, vol. I, *Originile* (prima ediție, 1901), ed. J. Byck, București, Editura Științifică.
- Detschew 1957: Dimiter Detschew [Dečev], *Die thrakischen Sprachreste*, Wien, Rohrer.
- DRH C: *Documenta Romaniae Historica* (C. Transilvania, vol. XII, 1361–1365), ed. Ș. Pascu, București, Editura Academiei, 1985.
- DS I: *Die deutsche Sprache*, ed. E. Agricola et al., Leipzig, VEB Bibliographisches Institut, 1969.
- DUW 2001: *Deutsches Universalwörterbuch*, Mannheim/Leipzig/Wien/Zürich, Dudenverlag.
- Gaub 2008: Florian Gaub, *Definition und Abgrenzung der kaiserlichen Przeworsk- und Wielbark-Kultur: Ein 'ethnografisches' Bild?*, în vol. *Das Reich der Vandalen und seine (Vor-)Geschichte*, ed. G.M. Berndt, R. Steinacher, Wien, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.
- Hoad 1993: Terry F. Hoad, *The Concise Dictionary of English Etymology*, Oxford University Press.
- Ivănescu 2000: Gheorghe Ivănescu, *Istoria limbii române* (prima ediție 1980), ed. M. Paraschiv, Iași, Junimea.
- Kluge 1995: Friedrich Kluge, *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*, ed. E. Seebold, Berlin, Walter de Gruyter.
- Köbler 1989: Gerhard Köbler, *Gotisches Wörterbuch*, Leiden/New York/København/Köln, E.J. Brill.
- Krahe 1966: Hans Krahe, *Germanische Sprachwissenschaft*, I, Berlin, Walter de Gruyter.
- Kramer 1970–1975: Johannes Kramer, *Etymologisches Wörterbuch des Gadertalischen (Dolomitenladinisch)*, Köln, B. Görlich Buchbinderei.
- MDA 2003: *Micul dicționar academic*, vol. III, ed. M. Sala et al., București, Editura Univers Academic.
- Mettke 1970: Heinz Mettke (ed.), *Altdeutsche Texte*, Leipzig, Bibliographisches Institut.
- Mihăilescu-Bîrliba 1997: Virgil Mihăilescu-Bîrliba, *Noi date privind cultura tumulilor carpatici în România*, în „Studii și cercetări de istorie veche și arheologie” (SCIVA), 48, 4, p. 309–339.
- Moldovanu 1982a: Dragoș Moldovanu, *Etimologia hidronimului Moldova*, în „Anuar de lingvistică și istorie literară”, t. XXVIII, p. 5–61.
- Moldovanu 1982b: Dragoș Moldovanu, *Ipoteza originii săsești a numelui Moldova*, în vol. *Studii de onomastică*, III, Cluj-Napoca, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Institutul de Lingvistică și Istorie Literară, p. 144–183.
- Neamțu 1997: Vasile Neamțu, *Istoria orașului medieval Baia: Civitas Moldaviensis*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.
- Pfeifer 2004: Wolfgang Pfeifer et al., *Etymologisches Wörterbuch des Deutschen*, München, Deutscher Taschenbuch Verlag.
- Poruciu 1999: Adrian Poruciu, *The Significance of Old Germanic Elements Preserved in Romanian*, în vol. *Eurolinguistik – Ein Schritt in die Zukunft*, ed. N. Reiter, Wiesbaden, Harrassowitz, p. 175–190.

- Poruciu 2006: Adrian Poruciu, *Lingvistica istorică ieșeană: între realizări și promisiuni de onorat*, în „Philologica Jassyensia”, an II, nr. 2, p. 283–294.
- Poruciu 2008: Adrian Poruciu, *Problema vechilor germanisme păstrate în limba română*, în vol. *Lucrările primului simpozion internațional de lingvistică: București, 13–14 noiembrie 2007*, ed. N. Saramandu, M. Nevaci, C.-I. Radu, București, Editura Universității din București, p. 105–130.
- Poruciu 2011: Adrian Poruciu, *Faza timpurie a relației România-Germania reflectată la nivelul elementelor lexicale vechi germanice păstrate în limba română*, în vol. *Romanizarea – Impunere și adeziune în Imperiul Roman*, ed. A. Rubel, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, p. 255–275.
- Poruciu 2012: Adrian Poruciu, *A new view on the Latin origin of Romanian (f)sat ‘village’, Aromanian fșat ‘ditch’ and Albanian fshat ‘village’*, în vol. *Balkanismen heute – Balkanisms Today – Балканизмы сегодня*, ed. Thede Kahl, Michael Metzeltin, Helmut Schaller, Wien/Berlin, LIT Verlag, p. 221–243.
- Poruciu 2013: Adrian Poruciu, *The early stage of the relationship Romania-Germania as reflected in Old Germanic loans in Romanian*, în vol. *Imperium und Romanisierung*, ed. A. Rubel, Konstanz, Hartung-Gorre Verlag, p. 185–206.
- RGA 1976: *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde*, II, ed. J. Hoops et.al., Berlin/New York, Walter de Gruyter.
- RGA 1989: *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde*, VII, ed. J. Hoops et.al., Berlin/New York, Walter de Gruyter.
- Rosetti 1986: Alexandru Rosetti, *Istoria limbii române*, I, București, Editura Științifică și Enciclopedică.
- Russu 1969: I.I. Russu, *Illirii – Istoria – limba și onomastica – romanizarea*, București, Editura Academiei.
- Schramm 1997: Gottfried Schramm, *Ein Damm bricht – Die römische Donaugrenze und die Invasionen des 5.-7. Jahrhunderts im Lichte von Namen und Wörtern*, München, Oldenbourg.
- Spinei 1982: Victor Spinei, *Moldova în secolele XI–XIV*, București, Editura Științifică și Enciclopedică.
- Suciu 1967–1968: Coriolan Suciu, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, I–II, București, Editura Academiei.
- Vasmer 1986: Max Vasmer, 1986, *Etimologičeskij slovar’ russkogo jazyka*, II, ed. O.N. Trubačev, Moskva, Progress.
- Vraciu 1980: Ariton Vraciu, *Limba daco-geților*, Timișoara, Facla.
- Vries 1961: Jan de Vries, *Altnordisches etymologisches Wörterbuch*, Leiden, E.J. Brill.
- Waldner 1970: Hildegard Waldner (ed.), *Wörterverzeichnis, glosar la Altdutsche Texte* (Mettke 1970: 141–166).

The Explanation of the Old Name of Moldavia (*Moldua*) through the Proto-Germanic Appellative **moldwa*

This article is meant to sustain, by a series of new arguments, the etymological line Hasdeu–Rosetti–Moldovanu, according to which the name *Moldova* has an Old Germanic origin. Almost a century and a half ago, B.P. Hasdeu explained *Moldova* as ultimately derived from Goth. *mulda* ‘dust’. More recently, in his *Istoria limbii române*, A. Rosetti – although quite skeptical in regard to possibilities of proving Old Germanic sources for any significant number of Romanian words – considered that „only the explanation of the name of *Moldova* through Gothic is fully justified” (transl. A.P.). Quite many

supplementary arguments in support of an Old Germanic origin for the name under discussion were put forward by D. Moldovanu in two long articles, both published in 1982. The Romanian linguist drew the conclusion that the river-name *Moldova* appears to be based on a compound **muld-ahwa* (“a river with banks of loose soil”) which was probably created in the Old Germanic language spoken by the Taifali, who are known to have settled in the valley of Moldova in the 3rd-4th centuries of our time. However, in a way that differs from Moldovanu’s, the author of the present article primarily focuses on the fact that the Taifali were not exactly Goths, but rather allies or subjects of the former. The Taifali most probably were heirs of the ancient West-Germanic populations (*Elbgermanen*) which had settled in various parts of Eastern Europe long before the Goths (beginning with the end of the 3rd century BC), and which represented a dominant component of archaeological cultures such as Przeworsk and Poieniști-Lukaševka. Therefore, in assuming that *Moldova* (with *Moldua* as its earliest recorded version) has an Old Germanic origin, one should also take into account that the Taifali probably spoke a language related to West Germanic, rather than to Gothic (generally labelled as “East-Germanic”), and one should doubt the idea that Goth. *mulda* (with *u* in its root, and with ‘dust’ given as unique meaning) is the only possible starting point for an etymology of the name under discussion. Actually, quite a number of recorded West-Germanic (as well as Scandinavian) cognates of Goth. *mulda* show *o* in their roots and they also show semantic spheres that are much more complex than the one of the Gothic term. Notable are Old High German *molta* – translated by Latin *pulvis, humus, solum, terra* – and Old English *molde*, which was perpetuated into Modern English as *mold* or *mould*, with meanings such as: 1. ‘loose, friable soil, rich in humus, and fit for planting’; 2. (poet.) ‘the earth, the ground, the earth of the grave’; 3. (obs.) ‘earth as the substance of the human body’. Moreover, both Gothic and West-Germanic contain terms through which a form like *Moldua* can be clarified not as based on a compound (such as **muld-ahwa*), but rather on a derivative **moldwa*. The latter can be analyzed as made of an *o*-grade variant of the IE verbal root **mel(ə)-* ‘to crush, grind’, extended by a (specific Germanic) noun-making suffix *-d-*, plus an archaic suffix *-wa*, which is visible in Old Germanic terms such as Goth. *sparwa* and Old English *spearwa* (> *sparrow*) and in many others with structures of the same type. Taking all these into consideration, this author draws the conclusion that the old form *Moldua* perfectly reflects a Proto-Germanic derivative **moldwa*, which must have designated a river that flowed through a territory with loose soil, good for agriculture. As for the evolution of the form *Moldua*, the following stages can be deduced: *Móldua* (with the original disyllabic pronunciation /'moldwa/) > *Móldua* (trissyllabic /'molduwa/) > *Mólduva* > *Móldova* > *Moldóva*.